

POSAVSKA STRAŽA

Brežice

Narodno-radikalno in narodno-gospodarsko glasilo za štajersko-kranjsko Posavje.

Krško

Interpelacija

slov. kluba v državnem zboru v seji dne 26. listopada 1908. na ministra notranjih zadev radi poslovanja mestne hranilnice v Brežicah.

V Ljubljani izhajajoči list »Novi Slovenski Štajerc« je priobčil v številki od 10. oktobra t. l. članka: »Gospodarstvo mestne hranilnice v Brežicah z ljudskim denarjem« in »Nemški Dom v Brežicah — na bobnu«, katerih vsebina odgovarja resnici.

Vprašamo Vašo Ekszellenco:

1. Ali hočete dati preiskati v navedenih člankih grajana napake v poslovanju občinske hranilnice v Brežicah, zlasti pregreške zoper pravila in splošni hranilnični statut?

2. Ali hočete v varovanje koristi vložnikov te hranilnice takoj odrediti, da se izterjajo proti pravilom brez zadostne ali celo brez vsake varnosti dana posojila?

3. Ali hočete potrebno ukreniti, da se v smislu splošnega statuta za hranilnice pravila te hranilnice tako premene, da bo jamstvo mestne občine Brežice za vloge in obrestovanje jasno in nedvomno izraženo?

„Nemški Dom“ v Brežicah na bobnu.

Terjatev občinske hranilnice v Brežicah K 75000 — v zraku!

Da se »Nemški dom« v Brežicah precej maje, to že davno vrabici po strehah čivkajo; da pa tam vlada taka mizerija, tega nismo znali. Govore naj številke, posnete po bilanci za l. 1907, izdani od odbora nemške stavbinske družbe, ki je lastnica nemškega doma. Bilanca je podpisana od g. dr. Hansa Janesch kot načelnika, g. Schnidersič kot podnačelnika, dalje od gg. Prickelmayer, Matheis in Oder; v nadzorstvu sta gg. Avgust Faleschini ter Johan Pinterič, račune pa sta pregledala gg. Nikolaj Petek in Franc Warletz.

Bilanca.

Aktiva:	
Gotovina v gostilni	K 185-56
v hranilnici naloženo	» 5—
(reci: celih pet kron!)	
vrednost karbida	» 145-75
najemniki so dolžni	
ostali na stanarini	» 202-89
dolg istih za luč in vodo	» 164-15
osnovni fond	» 20—
vrednost hiše (??)	» 210.634-22
inventar gostilne	» 207-62
terjatev gostilne proti	
gostom (!)	» 1848-12
izguba l. 1904—1906	» 5794-38
» » 1907	» 1578-82
skupaj	K 220.786-51
Pasiva:	
deleži vplačani	K 38.347
(35.000 K od mestne občine in	
mestne šparkase !!)	
odnos	K 38.347

prenos	K 38.347
vknjiženi dolgovi	» 155.022-97
nevknjiženi dolgovi	
(pri breškišparkasi	» 18.801-46
dolgovi gostilne	» 3.167-56
obresti na dolgu	» 5.447-52
skupaj	K 220.786-51

Vsakdo se mora prijeti za glavo, ko bere to bilanco. Po tej bilanci dolgovi nemške stavbinske družbe daleč presegajo njeno premoženje; zato mora po zakonu takoj konkurz napovedati; vsi odborniki so po kazenskem zakonu odgovorni zato. »Nemški Dom« je namreč v smislu postave o pridobitnih in gospodarskih zadrugah od 9. aprila 1873. št. 70. drž. zak. registrirana zadruga z omejeno zavezo; § 84 te postave določa:

Kakor hitro premoženje zadruge ne pokriva več dolgov, mora predstojništvo pod lastno odgovornostjo pri sodišču predlagati otvoritev konkurza čez premoženje zadruge.

Dalje določa § 486. kaz. zak.: Ako dolžnik potem, ko pasiva presegajo aktiva, takoj ne napove pri sodišču konkurza, ampak nove dolgove dela, plačuje ali daje zastave, kriv je pregreška krive in se to dejanje, če ni hudodelstvo goljufije po § 199. lit f) kaz. zak., kaznuje s strogim zaporom od treh mesecev do enega leta, ki se ima po okolnostih poostriiti.

In nemški dom je v tako slabem gmotnem položaju, da se je odbor že davno pregrešil zoper navedene kazenske določbe. Po bilanci znaša premoženje 220.568 K 51 v, dolgovi pa ravno toliko. V resnici pa je premoženja mnogo manj. Ta veleučeni in pomilovanja vredni odbor je med aktiva vzel izgube iz l. 1904.—1906. K 5794-38 in izgubo iz l. 1907. K 1578-72

tedaj skupaj izgube K 7373-20

Če bi stvar ne bila zelo resna, potem bi se morali smejati taki otročji bedastoči. Kajti nikjer na svetu se izguba ne šteje med premoženje; to vendar ve vsak učenček, ki prvo leto trga hlače po šolskih klopih. Leti veleučeni tega ne zapopadejo.

Mogoče pa gospodje menijo, da jim to zgubo pokrijejo nemška bojna društva »Südmark« itd.; šli bi celo staviti, da greše na to in v bilanci zato tako navno resnico povedo, da bi izželi par tisoč kronic svojim nemškim bratcem v »rajhu« za zatiranje Nemce v Brežicah á la revčke kot so odborniki gg. Matheis, dr. Janesch, Žnidersič itd. Da da, radi gšefta človek mora časi tudi kako neumno napraviti.

Med aktivni stoji tudi znesek za neplačane cehe nemških gostov K 1848-12 (!); pa to premoženje ni vredno niti počenega groša, kajti mi že poznamo tiste cehovce, ki so pozabili plačati.

Od aktiv je tedaj odštet seveda celo	K 7373-20,
saj polovico neplačane stanarine	K 100—,
in od neplačane cehe saj	K 1500—,

tedaj skupaj K 8973-20, ali okroglo 9000 kron, tako da je »nemški Dom« za to svoto pasiven.

Vrednost hiše same je v bilanci postavljena s svoto 210-634 K 22 v, med tem ko po izjavah zanesljivih sodnih cenilcev znasa vrednost kvečjemu 160.000 K, tedaj odpade zopet 50.000 kron, oziroma prištevisi gorajh 9000 K, okroglo skupaj 60.000 K rec: šestdeset tisoč kron!

Poglejmo sedaj dolgove! Vplačanih je 1907 deležev á 20 K t. j. 38.140, med tem je okrog 30.000 K vplačala mestna občina Brežice s posojilom najetim pri mestni hranilnici (šparkasi).

Vrh tega je še nevknjiženo posojilo mestne hranilnice K 18.801 v 46 in vknjiženega dolga K 155.022 v 97; vrh tega ima gostilna dolga neplačanih pijavci in jedilih K 3.167 v 76 in neplačane obresti znašajo K 5.447 v 52. Na tem gospodom se mora priznati, da dolgove znajo delati kot stubsofor; oni ne plačajo obresti, ne plačajo pijave, ne plačajo kar sploh potrebuje gostilna, ne plačajo nič, denar pa vzamejo, kjer ga dobe.

L. 1907. n. pr. so plačali od obresti, ki znašajo samo od vknjiženega dolga K 8.635, samo K 2664-31; celjska mestna hranilnica jim je odpisala 500 K na obrestih, mestna hranilnica v Brežicah pa je odpisala vse obresti od vknjiženega dolga K 57.000 in od nevknjiženega dolga K 18.000.

Tedaj povsod le dolg, dolg in dolg! Zmoran le zguba, zguba in zguba!

Dobe, pa se nemški denarni zavodi, katerim je izročeno premoženje ljudstva, ki s kaznjivo lahkomišelnostjo, z neodpustljivo radodarnostjo odpišejo par tisoč in tisoč obresti in s tem razspiljejo tuji denar.

Na hiši je vknjižena najpreje mestna hranilnica v Celju z 3200 gl + 800 gl + 1000 gl = 5000 gl ali K 10000, dalje ima še terjatev 60.000 K, zopet 10.000 K, skupaj K 80.000; za to pride terjatev mestne hranilnice v Brežicah iz dolžnega pisma od 19. oktobra 1904. zneskom K 30.000 in iz dolžnega pisma 23. januarja 1905. zneskom K 25.000 in iz dolžnega pisma od 26. maja 1906. 2000 K skupaj K 57000 (reci: sedem in padeset tisoč kron); končno nemško bojno društvo »Südmark« v Gradcu K 20.000.

Po postavi smejo hranilnice posejvati na zemljišču dve tretjine vrednosti, na hiše pa le polovico vrednosti, kajti hranilnice imajo v »hranbi« tudi puplarja (otročji) de ar, kateri se mora varno založiti.

Kakos in celjska in brežička hranilnica hranilnica izp. injujeta zakon?

Na hišo, ki je vredna po bilanci 200.000 K, v resnici pa le 160.000 K, bi se smelo posoditi le polovico t. j. 100.000 K

ali K 80.000; celjska hranilnica je posodila na prvo mesto 80.000 K, tako da je ravno še varna za kapital, obresti ne več.

Toda brežiška mestna hranilnica (Sparkasse Rann) ima na drugem mestu vknjiženih 57.000 kron, ki vise v zraku, katerih nikdar ne more dobiti iz posestva, od katerih niti obresti ne vleče!

Kako se to imenuje?

To je kršenje postave in pravil, jasno kot beli dan; to je nevarna igra z ljudskim in otročjim denarjem, ki se jo mora kaznovati. Kje je gospod okrajni glavar, ki ima kot vladni komisar paziti, da se mestna hranilnica drži pravil in postave? Kje so sodišča, ki v ta zavod vlagajo otročje denarje? Zahtevamo, da se napravi red; ne bodemo preje miru dali, da ta škandal preneha.

Pa tega še ni dovolj! Razun teh 57.000 K je breška mestna hranilnica posodila stavbinski zadrugi še 18.000 K brez vsake varnosti, ne da bi se ti tisoči vknjižili ali drugače zavarovali.

Vrh tega je brežiška mestna hranilnica posodila mestni občini Brežice še 31.000 K za nabavo deležev stavbinske zadruge, kateri niso nič vredni, ampak bodo samo odgovorni za zgubo pri stavbinski zadrugi.

To so kratki resnični podatki o nemškutarskem gospodarstvu v Brežicah, podatki, katere smo povzeli po bilancah, po zemljiški knjigi; ako bi se pri slovenskih denarnih zavodih godile take reči, že davno bi vsi odborniki v luknji sedeli. Ali za mestno hranilnico v Brežicah in za stavbinsko zadrugo »Nemški Dom« ne veljajo postave? Opozorjamo vse oblasti, zlasti c. kr. okrajno glavarstvo, c. kr. sodišča in tudi državnega pravdnika, da se zanimajo za stvar in napravijo konec tej nevarni igri z ljudskimi novci.

Izrekamo le želje: Bog nas odreši tacih osrečevalcev ljudstva kot so gg. Žnideršič, dr. Janesch, Matheis, Avg. Faleschini, Pinterič in drugi.

Gospodarstvo občinske hranilnice v Brežicah z ljudskim denarjem.

Pred nami leži računski zaključek te hranilnice, iz katerega posnemamo sledeče:

Po bilanci l. 1907. ima mestna hranilnica v Brežicah za 1.260.473 K 88 v hranilnih vlog; med temi je gotovo večina pupilarni (otročji) denar, kateri se mora postaviti v hranilnice vlagati; seveda so v tem zapopadene tudi vloge zasebnikov in velik del tvorijo tudi vloge drugih denarnih zavodov.

Ta hranilnica izkazuje hipotečnih (vknjiženih) posojil K 934.145 v 62 občinskih posojil > 50.849 v 31 v vredn. papirjih je naloženo > 145.669 v 50 v menjicah > 89.184 v — i. t. d. L. 1907 je imela dobička > 4.012 v 41

Kako se izvršujejo določbe pravil in postave?

§ 25. a) hranilničnih pravil predpisuje, da se sme posojila dajati le pupilarno varno to je da smejo dati na zemljišča k večjem dve tretjini prave vrednosti, na poslopja pa le polovico prave vrednosti. Poglejmo pa, kako mestna hranilnica v Brežicah razpolaga z milijoni vlog, katere so ji zaupala sodišča in ljudstvo.

Izmed množice vzgledov navajamo le par najbolj značilnih.

1. Že v članku o nemški stavbinski zadrugi v Brežicah smo dokazali, da ima hranilnica od zadruge terjati vknjiženo posojilo K 57.000 in nevknjiženo posojilno terjatev > 18.000 (petinsedemdesettisoč kron), ki ni-

majo nobene varnosti, od katerih se niti obresti ne plačujejo!

2. Na zemljišče Janeza Solner vl. št. 165. k. v. Brežice (hiša št. 107) je vknjiženo glasom dolžnega pisma od 25. februarja 1908, posojilo 6000 K hiša pa je kupljena glasom kupne pogodbe od 6. decembra 1907 za 7700 K, tako da pupilarna varnost sega le do 3850; okrog 2000 K nima postavne varnosti.

3. Na zemljišče vlož. št. 37 v Brežicah (hiša št. 95.) Martina in Elize Stipčič, kupljeno glasom kupne pogodbe za 3700 K, je vknjiženo glasom dolžnega pisma od 1. januarja 1906, 4000 K, tedaj 300 K čez vrednost hiše, 1200 K čez postavno varnost!

4. Na zemljišče mizarja Josipa Klabučar vl. št. 45. hiša št. 39 v Brežicah je za terjatvijo Marije Klabučar 12.000 K na drugem mestu vknjiženo posojilo hranilnice glasom dolžnega pisma od 10. oktobra 1905. zneskom 4000 K.

To posojilo nima nobene varnosti, ker hišna št. 39 na oglu nasproti »nemškega Doma« ni niti toliko vredna, kolikor znaša na prvem mestu vknjižena terjatev. Tedaj je teh 4000 K intabulirano — v zrak!

5. Na zemljišče Antona in Ane Woschitschko, c. kr. sodnega pisarniškega asistenta (hiša št. 67. v Brežicah), kupljeno glasom kupne pogodbe od 22. aprila 1907 za 10000 K, je za terjatvijo radovljiške hranilnice 6000 K na drugem mestu temeljem dolžnega pisma od 19. novembra. 1907 vknjiženo posojilo hranilnice 6000 K; toda zakonita pupilarna varnost je dana le za prvo posojilo, posojilo mestne hranilnice v Brežicah 6000 K nima varnosti, 2000 K je intabulirano celo čez vrednost hiše — v zrak!

6. Na zemljišče Edite Pajdasch vl. št. 137 hiša št. 2 v predmestju Brežice, kupljeno za 3200 K, je vknjiženo glasom dolžnih pisem od 24. januarja 1902. in 27. marca 1907 posojilo hranilnice 3250 K, tedaj celo več nego je hiša vredna, 1650 K nad pupilarno varnostjo.

7. Na zemljišče vl. št. 326 (hiša št. 118.) v Brežicah Francetu Pohle je glasom dolžnega pisma od 19. avgusta 1906, vknjiženo posojilo mestne hranilnice 1250 K, zemljišče se je l. 1903 tekom zapuščinske razprave cenilo na 1030 K, tedaj je vknjiženo več nego je hiša vredna.

Navedli bi lahko še par slučajev za to, kako lahkomišerno gospodarji hranilnica z ljudskim denarjem; zadostujejo naj ti, kajti jasno je, da najmanj 90.000 K (devetdeset tisoč kron) posojil to je skoro dvanajsti del vlog mestne hranilnice v Brežicah nima postavne varnosti.

Tudi mestna občina Brežice dolguje hranilnici Brežice okrog 40.000 K, večji del tega posojila, namreč 31.000 K, je mestna občina porabila za nakup deležev »nemškega Doma«, za katere nikdo ne da počenega groša. Posojilo mestne občine ni nikjer vknjiženo; sedaj pa se občina Brežice zopet pogaja za najetje posojila 200.000 K (dvestotisoč kron), katero potrebuje za zidanje nepotrebne nemške ljudske šole in občinske hiše!

Končno ima mestna hranilnica v Brežicah glasom bilance leta 1907 menjic za 89.184 kron reci: devet in osemdeset tisoč 184 kron seveda skoro izključno s podpisani raznih brežiških velenemcev; koliko je kredit teh gospodov vreden, ni nam treba razkladati.

Kdo jamči za hranilne vloge?

V ljudstvu je razširjeno napačno mnenje, da jamči breška mestna občina za vse hranilne vloge. Toda to mnenje je popolnoma napačno.

Glasom pravil mestne hranilnice od 21. decembra 1869. § 2. se je breška mestna hranilnica utemeljila od mestne občine Brežice pod njeno lastno odgovornostjo.

§ 3 določa: Mestna občina Brežice je glasom sklepu 14. novembra 1869 št. 340, odobrenega od občinskega odbora od

okrajnega zastopa dne 31. decembra 1869. št. 365 porokinja za vloge in njih obrestovanje, dokler se ne ustanovi v § 7 navedeni rezervni fond, ter v ta namen podpiše zavezno pismo za 10000 fl. a. v. katero se vknjiži na njenem zemljišču Urb. Nr. 204, 236, 275, 340 sirotinsko varno; vrh tega plača stroške ustanovitve in stroške uprave iz občinskega premoženja proti temu, da se ji to povrne.

§ 7 določa: Kadar rezervni fond doseže 10.000 gl., more občina zaprositi, da se opusti v § 3. pravil omenjena zastava 10000 gl., s tem pa se ne jenja v § 2 izrečena splošna zaveza.

Iz teh določb ni jasno, ali občina Brežice garantira za hranilne vloge le s svoto 10.000 gl. 20.000 K ali z vsem svojim premoženjem; saj v pravilih ni nikjer izraženo, da občina garantira z vsem premoženjem, ampak narobe je samo določeno, da občina ustanovi hranilnico pod svojo garancijo t. j. plača ustanovne stroške in da jamči za vloge z zastavo 10.000 gl. dokler rezervni fond ne doseže te svote. Ravno iz § 3. mora vsakdo sklepati, da občina garantira le z zastavo 10.000 K in le toliko časa, dokler rezervni fond nato svoto ne naraste.

Dokaz tega je tudi zastavna listina od 19/4 1870 sama, ki se glasi: »Mestna občina Brežice dovoli v varstvo hranilnih vlog hranilnice v Brežicah kavcijo v znesku 10.000 gl.; v tej listini ni niti z eno besedico govora o kakem splošnem jamstvu občine Brežice, ampak le o jamstvu do zneska 10.000 gl. a. v.

Rezervni fond mestne hranilnice pa je že davno dosegel to svoto, l. 1907 je znašal glasom bilance 59.855 K 02 vin. t. j. komaj dvaindvajseti del vlog; radi tega se je občina poslužila v § u 7. dane ji pravice in je zaprosila, da se opusti na njenih zemljiščih Urb. Nr. 236. 275. 340. 153. 154. 155. K. z. Brežice in v Tom. 21. Fol. 1233. deželne deske v Gradcu vknjižena zastava 10.000 gl.; ta zastava se je tudi izbrisala v zemljiški knjigi na podlagi izbrisne izjave od 20/4 1889. z dovoljenjem c. kr. namestništva v Gradcu od 4/5 1889 št. 10513. int. 16/5 1889. št. 7042.

Kje je tedaj jamstvo mestne občine Brežice?

§ 7. pravil na koncu sicer določa, da kljubu izbrisa zastave iz zemljiške knjige še vedno obstoja splošno jamstvo po § u 2. pravil. § 2 pa samo določa, da breška občina utemelji (ustanovi) hranilnico pod lastno odgovornostjo, tedaj družega nič nego da jo ustanovi na svoje stroške.

Kljubu § a 7 pa ostane še vedno § 3. pravil, ki določa jasno kot beli dan, da občina jamči za hranilne vloge in njih obrestovanje z zastavo le 10.000 gl. in le toliko časa, doker rezervni fond ne doseže iste vsote.

Rezervni fond pa že danes znaša okrog 60.000 K, in zastava 10.000 gl. je izbrisana.

Kdo tedaj jamči za hranilne vloge?

Koga naj drže vlagatelji, če mestna hranilnica vsled slabega gospodarstva, vsled lahkomišljenega razmetavanja deset in deset tisočev kron pride v stiske?

Mestna občina Brežice se bo po pravici sklicevala na nejasnost pravil in vsakemu vložniku bo na prosto dano, spustiti se z občino v drago in zelo dvomljivo pravdo.

Dokler tedaj mestna hranilnica v Brežicah ne spremeni tako svojih pravil, da bode jamstvo mestne občine Brežice jasno in določno izraženo, toliko časa nima pravice, imenovati se mestna hranilnica in s tem lahkoverno ljudstvo zapeljavati k mnenju da mesto Brežice jamči za vloge; mi odločno zahtevamo, da se spremene pravila v tem smislu ali pa naj izpusti pridevek »mestna«

Kaj bi bilo vredno jamstvo občine?

Če bi tudi mestna občina Brežice res bila odgovorna za vloge, vendar to jamstvo daleč ne zadošča; vloge znašajo danes čez 1.200.000 kron mestna občina Brežice pa nima družega, nego kopico dolgov. Ali hoče mestna občina garantirati z deleži zneskom 31.000 K, katere je nabavila od falitne nemške stavbinske zadruge?

Ako je kaj vredno jamstvo občine, ki ravno sedaj od mestne hranilnice išče posojila 200.000 K (dvestotisoč kron), tedaj od tistih vlagateljev, katerim jamči za njih vloge!

Davčna sila mestne občine Brežice tudi daleč ne zadostuje za jamstvo 1.200.000 K vlog; kajti vsi v Brežicah vplačani neposredni davki znašajo le svoto okrog 24000 K na leto n. pr. l. 1908 K 23598 vin. 22!

Zato ni pravilno, da se je tako malemu mestu z minimalno davčno silo dovolilo ustanovitev hranilnice in sprejetje jamstva, katero presega njegove moči.

Jamstvo naših posojilnic!

Drugačna je stvar pri registrovanih za drugih, posojilnicah, kmečkih zadrugah itd. Tam je jamstvo ali omejeno ali neomejeno. Pri omejenem jamstvu je natančno določena svota, za katero vsak zadružnik garantira; za druga z neomejeno zavezo, kakor so vse posojilnice v brežiškem okraju, pa jamčijo za vloge in druge obveznosti zadruge z vsem svojim lastnim premoženjem (s poslopji, zemljišči, vrednostnimi papirji itd.) in dalje z vsem premoženjem zadružnikov, zlasti izposojevalcev (ne pa s premoženjem vložnikov); ta varnost je popolna in je izguba izključena.

Med tem ko pri posojilnicah vsak odbornik, vsak član predstojništva in nadzorstva jamči z vsem svojim premoženjem za obveznosti zadruge, jamstva odbornikov ni pri hranilnicah. Tu jamči le rezervni zaklad in eventuelno drugo premoženje hranilnice, odborniki pa nimajo druge naloge nego voditi upravo in v žep vtakniti «odškodnino» za svoje delo, katera je l. 1907 znašala K 3179.50.

Kdo gospodari v hranilnici?

Da ljudstvo spozna plemenite gospode, ki v tla teptajo pravila hranilnice in deset ter deset tisoč kron ljudskega denarja izposujejo brez vsake varnosti, navedemo njih imena. To so: načelnik g. Avgust Faleschini, pisarniški ravnatelj g. del Cott, odborniki gg. dr. Janesch, Matheis, Ornik, Prickelmayer, Schmidt, Zechner in tajnik Petek; račune pregledujejo gg. Grebenc, Joh. Pinterič in Warletz.

Da bi se saj te gospode moglo po postavi in pravilih prijete za njih lahkomišno in protipostavno gospodarstvo; toda po postavi bi bili odgovorni le tedaj, če se jim naravnost dokaže kaznjivo ravnanje s tujim denarjem; sicer pa tem gospodom ne delamo krivice, če dvomimo o tem, da so vsi skupaj dobri za vse hranilne vloge, ki znašajo mnogo čez en milijon kron.

Čemu se rabijo izgubljeni desettisoči!

Marsikdo se bo vprašal: Čemu pa ti gospodje tako slabo gospodarijo? Odgovor je nam dan, če pogledamo na imena onih, ki imajo posojil čez pravo vrednost svojih zemljišč in poslopj. Le glejte jih po vrsti:

Nemška stavbinska družba	K 75.000,
Janez Solner	K 2.000,
Martin Stipčič	K 1.200,
Josip Klabutschar	K 4.000,
Anton Woschitscko	K 8.000,
Ed. Pajdasch	K 1.600,
Franc Pohle	K 600,
i. t. d.	skupaj K 92.400

Imena onih Brežičanov, ki imajo posojila na menjico, nam niso znana.

Vsi izposojevalci, katerim mestna hranilnica tako proti postavno sega pod pazduho, ti vsi so navdušeni sinovi matere

Germanije, stebri breške nemškutarije, ki so vsak čas pripravljani na boj proti Slovincem n. pr. Solner, Klabučar, Pajdasch.

Mestna hranilnica v Brežicah rabi denar slovenskega kmeta da na noge pomore najzagriženejšim sovražnikom slovenskega ljudstva.

Pozor, oblasti in vlagatelji!

Povedali smo golo in čisto resnico v breški hranilnici, brez osebnih napadov.

Pozivljamo merodajne kroge t. j. politične oblasti, zlasti g. vladnega komisarja, dalje sodne oblasti, najse zganejo in storijo konec temu nepostavnemu početju, zlasti zahtevamo, da se pravila hranilnice tako spremene, da bo neomejeno jamstvo občine za hranilne vloge v pravih jasno in brez ovinkov izraženo. Ako se to ne stori, bode ljudstvo samo poskrbelo za svojo korist in za varnost svojih novcev.

Ali se ti odpirajo oči, slovenski kmet?

Interpelacija

slov. kluba v seji državnega zbora dne 26. novembra t. l. na vodjo pravosodnega ministrstva.

C. kr. državno pravdnštvo v Ljubljani je zaplenilo sledeči članek: «Kaj je «Štajerc»?», ki je izšel v časopisu «Novi Slovenski Štajerc» dne 20. oktobra t. l.

Vprašamo: Ali in kako more Vaša Svetlost opravičiti to zaplembo, ko vendar v članku ni sence znakov pregreška po § 302 k. z. ali kacega drugega pregreška?

Kaj je Štajerc?

«Štajerc» je v Ptujju izhajajoč list, znan pod domačim imenom «Lažnjivi Kljukkec»?

Kdo izdaje „Štajerca“?

«Štajerca» izdaje nemško tiskovno društvo v Ptujju, katero vodijo nemški odvetnik dr. Plachki, urednik Linhard ter razni nemški in nemškutarski trgovci in obrtniki v Ptujju.

Kdo ureduje „Štajerca“?

Urednik «Štajerca» je neki Karol Linhart, ki je bil najpreje anarhist, potem socialdemokrat, potem odločen Slovenec, potem nemškutar, sedaj pa je postal Nемец — vse za denar. V Trbovljah je živel le od žuljev rudarjev; delavce je l. 1906 nahujskal v štrajk, potem pa je 33 družin odpuščenih delavcev pustil v nesreči. Bil je mnogokrat kaznovan; ko je bil nekoč aretiran, hotel mu je stražnik odvzeti zlato uro; toda imel je le zlato verižico, pripeto v žepu s — šivanko. Delavci v Trbovljah škripljejo z zobmi, ko se ga spomnijo. Tak je spodnještajerski krivi — prerok!

Kdo podpira „Štajerca“?

«Štajerca» podpira nemško bojno društvo «Südmark», ki pokupuje slovenska posestva z nemškim denarjem, posebno z markami iz nemškega rajha, ter slovenskega kmeta ob jezikovni meji na pr. v Št. Ilju podi z njegove rodne grude ter naseljuje protestantske Nemce.

«Lažnjivega Kljukca» podpirajo privandrani nemški ter nemškutarski trgovci, obrtniki, odvetniki itd. po spodnještajerskih mestih, ki bi že davno morali pobrati šila in kopita ter Slovincem domačinom pustiti, da sami prevzamejo njih mastne dobičke, ako bi jim «Štajerc» ne pomagal siliti slovensko ljudstvo.

«Štajerca» naročajo in s tem podpirajo nemški uradniki, ki bi že davno morali iti s trebihom za kruhom ter našim sinovom prepustiti visoke službe ali pa bi se morali učiti jezika ljudstva, med katerim žive in delujejo, ako bi «Štajerc» slovenskemu kmetu vsak teden v glavo ne vtepal, da je nemščina edino vzveličavna.

«Štajerca» naroča in s tem podpira nezavedno kmečko ljudstvo, ki se rajši

da tepsti in izžemati od obolelega nemškutarja — tujsca, nego da bi samo gospodovalo na očetovski zemlji.

Kdo dopisuje v „Štajerca“?

V «Štajerca» dopisujejo nemški trgovci, obrtniki, odvetniki itd., da z napadi na postene slovenske konkurente odvrtaajo pozornost ljudstva od svoje nepoštenosti.

V «Štajerca» dopisujejo nemški uradniki, da z napadi na slovenske uravnike pred ljudstvom zacrivajo svojo jezikovno nezmožnost ter svoje slabo uradovanje.

V «Štajerca» dopisujejo največji nezavedneži med ljudstvom, ki z obrekovanjem, lažmi, natolcevanjem škodujejo svojemu bližnjemu, da bi sedli na njegovo mesto in ga izpodrinili.

Dopisniki «Štajerca» so najgrša, najostudnejša, najpodejšja, najbolj neznana, zaničevanja vredna svojat na svetu, raka — rana na telesu našega naroda, katero treba z železom izžgati.

Kaj in kako piše «Štajerc»?

«Štajerc» je kakor volk v ovčji obleki, ki piše včasih pohlevno, ponižno, prikupljivo, po načelu, da ljudstvo vse veruje, kar je črno na belem; zraven pa primeša najhujše strupove v svoje proizvode: duh odpadništva od vere in podedovane narodnosti, duh sovraštva do bližnjega, duh nevoščljivosti, duh škodoželjnosti itd. Te strupe srka ljudstvo ob enem z medico, katero mu «Štajerc» toči.

Celi predali «Štajerca» se polnijo z osebnimi napadi na slovenske kmete, duhovnike, trgovce, obrtnike itd., ne pobija se dela drugih stvarno, mirno, resno, ampak z izmišljenimi osebnimi napadi, z lažmi, z obrekovanjem se skuša dobra dela in ugled drugih izpodbijati ter izpodkopavati.

Kdo daje „Štajercu“ potuho?

«Štajerca» ščiti pred tožasnimi slabimi tiskovna postava; ta postava odkazuje porotnikom razsojo o razžaljenju časti, povzročeno po časopisih. Porotniki v Mariboru, ki imajo soditi čez «Štajerca», pa so nemški in nemčurski trgovci in obrtniki in drugi njihovi pristaši, katere zagovarja «Štajerc», ki podpirajo in podbujajo ter plučujejo «Štajerca». Temu bi težko sapa zamisliti, ako bi se ga postavilo pred redna sodišča, ako bi se ne mogel več skrivati za svoje pristašje — mariborske porotnike.

Kaj uči «Štajerc»?

V narodnem oziru «Štajerc» uči narodno nezavednost ter po zdiguje nemštvo čez vse; namen mu je, da bi celo Spodnje Štajersko čim preje kot zrelo jabolko padlo v naročje vsenemske države, ki naj stopi na mesto starodavne Avstrije!

V verskem oziru pridiga versko mlačnost, hujska in obrekuje katoliško duhovščino, molči o rovanju protestantizma po Slovenskem ali pa celo hvalisa protestantske pastore; namen mu je izpodkopati tla katoličanstvu ter uglasiti pot protestantizmu.

V pravnem oziru smeši čednostno življenje našega ljudstva ter piše o pobožih, pijančevanju, priporoča tujske trgovce z žganjem; namen mu je, da izpodkoplje pravne temelje ljudstva, ga postrovi ter mu vzame moralno in odporno moč.

«Štajerc» hoče napraviti iz Spodnje Štajerske udano provinco velikonemške protestantske države, ki naj izpodrine čestitljivo našo državo.

Zaveden Slovenec ne prestopi praga, kjer se sramoti njegovo narodnost, kjer se deli «Štajerc», kjer so nastavljeni nemški ali nemškutarski uslužbenci, kjer se govori slovenski samo s kmetom, uslužbenci med sabo in z gospodarjem pa le nemški. Slovenski kmet! Ako želiš, da ti in tvoji otroci pridete do boljšega kruha, v boljše službe, potem ne podpiraj «Štajerca» in njegovih prijateljev, nemčurskih trgovcev in obrtnikov. Ti sede na garkih mestih, kamor spadajo naši sinovi.

Domače vesti.

Naš cilj. Par let sem je v Brežicah prav živahno narodno-politično življenje, katero se suče večinoma okrog mestne občine, mestne policije, okrog uradništva, bojkota i t. d. Ta vroči boj nismo morda lahkomi-selno izzvali, ampak ta boj se nam je usilil vsled brezmejne brezobzirnosti breških gospodarjev zoper vse, kar po slovenskem diši; orožje nam je v pest potisnilo nebrzdano sovražstvo, nečuvena gonja zoper slovenski življenj, ako si na ulici zaklical »Živio!«, aretirali so te; ako so Slovenci hoteli razobesiti slovensko zastavo, zabranila je to občina; slovenske obrtnike, trgovce in hišne gospodarje se šikanira; slovenskim veselnicam se dela vsakovrstne ovire; glasovito in razupito breško policijo, s katero noben pošten človek ne more posla imeti, se pošilja nad Slovence; neštete so žrtve, katere ima ta trojica na vesti!

Odpor rodi protiodpor! Tudi Slovenci so se vzbudili in so zapričeli boj, kateri se mora dokončati in v katerem bomo neustrašeno vstajali. Vsak boj zahteva žrtve; tudi boj v Brežicah je zahteval že mnogo žrtev, na katere smo bili pripravljani. Seveda v boju večkrat padejo nedolžne žrtve, katere slučajno ali vsled razmer pridejo v vrtinec ljutega boja. Tako se marsikateri nemški trgovec ali obrtnik izprašuje, zakaj mora ravno on najbolj čutiti posledice boja: bojkot, »Svoji k svojim!« Naj vpraša one gospode, ki na gorkem sede in katerih beseda mu je evangelj! Morda prepozno pride kesanje. Kajti boj se je šele pričel; svojega smodnika še nismo postreljali. Tako mora iti naprej; polagoma treba rušiti nasprotnikovo moč, kajti ravno dolgotrajen, vztrajen in koncentričen napad mora nasprotnika utruditi.

Boj bode končan, kadar se bodo oholi breški gospodarji naučili spoštovati slovenski življenj! Boj se je pričel; živel boj!

»Posavska Straža« je oživela! Izhajala ne bode redno v naprej določenih rokih, ampak po potrebi. Pečala se bode le z lokalnimi zadevami breškega okraja, posebno Brežic; naša strankarska politika bo iz lista izključena, ker bi ta pomenila zopetni pogin lista. Nasprotnikom želimo dober tek!

Službo policaja razpisuje mesto Brežice; dosedanji stražnik Žerjav mora baje ob novem letu radi svojih nešteti predkaznij v pokoj; opravljal bo le še službo občinskega sluga. Občina zahteva od svojega bodočega policaja, da mora biti nemške narodnosti in da mora biti nemščine več v jeziku in pisavi. Zakaj še ne zahteva, da mora biti naravnost — Prus?

No, če res pride trd Nemec, bodo se nekateri mestni očetje saj lahko po ceni nemški naučili kramljati. Zahteva mestne občine je čisto nova, kajti dosedaj stražnikom in tudi občinskim svetovalcem ni bilo treba nemški znati.

Dopisi v »Štajerca« se v Brežicah kujejo v lekarni g. Schniderschitsch in pisarni g. dr. Janesch. »Gšeft je gšeft!« Časi se mora radi gšefta tudi obrekovati, si mislijo gospodarje.

Radi predolgega jezika kaznovani. Pred kratkim so bili brežiški Nemci brivec Pajdasch, trgovski pomočnik Sterche v trgovini Matheisovi pri okrajni sodnji v Brežicah kaznovani radi obrekovanja državnega poslanca dr. Benkoviča. »Lažnjivi Kljukec« iz Ptuja! Pridi sem, da te postavimo pred rednega sodnika! Ne skrivaj se za svoje prijatelje — mariborske porotnike!

Trgovec Matheis prodaja svojo trgovino; seveda sedaj, ko so novci na varnem in je začel slovenski kmet obračati hrbet nemčurkim trgovinam, treba se pravočasno umakniti v zaslušeni pokoj.

Skupno pašo na mestnih pašnikih hoče občina Brežice vzeti okoličanom,

kateri so to pravico kupili od meščanov in ki že nad 100 let pasejo neovirano. Tudi to je eden člen v dolgi verigi zatiranja Slovencev po mestni občini Brežice.

Več tisoč kron za vojaštvo je plačala mestna občina Brežice, nima pa denarja za najbolj nujne potrebe kot vodovod, kanalizacijo, upeljavo električne luči, snazhenje cest, za novo uradno poslopje i. t. d. Pač pa ima dovolj denarja, kadar treba nad slovenske kmete pošiljati vojaštvo!

Trem nemškutarjem na Vidmu greben raste, ker se bližajo občinske volitve. Tem gospodom povemo, da bomo s tako odločnostjo prekrizali njih račune, da jih bo dolgo časa glava bolela. Troperesna deteljica se baje zove Kužnik, Pleterski in Heinz.

Trgovec de Costa je v preiskavi, ker je širil letake »Svoji k svojim!« v oktobru t. l., enega je namreč izpostavil v svojem izložbenem oknu. Poleg škode pa še sramoto! To je nekoliko preveč za njegove slabe živce!

»Nemški Dom«, imenovan »Pufštanj«, ima zopet novega najemnika; to je že peti tekom par let.

»Štajerc« se deli v Brežicah v trgovinah Matheisa, del Cotta (šele v zadnjem času!), de Costa, v brežiški mestni hranilnici, v nemškem Domu (Pufštanj), v pisarni dr. Janesch itd. Nekateri izmed teh nimajo dovoljenja za razširjanje te kuge in so zato kaznjivi po tiskovnem zakonu.

Deset milijonov kron so že zavedni kranjski Slovenci vzeli iz kranjske hranilnice, ki je v nemških rokah in slabo gospodari; vse to tekom dveh mesecev od septembra t. l. dalje kranjske kmečke občine bodo osnovala svojo hranilnico. To je pravi odgovor na 20. september 1908.

Radi razširjanja letakov in plakatov »Svoji k svojim!« v oktobru t. l. so breški nemškutarji ovadili več okoličanov. Pozivljamo vse, ki dobe povabila k razpravi v Celju, da se oglase pri g. dr. Ivanu Benkoviču, odvetniku in drž. poslancu v Brežicah, ki jih bode brez plačno zagovarjal. Na tako razširjanje tiskovin je postavljena kazen od 10 K naprej. Da se v bodoče na tak srednjeveški način ne bo postopalo zoper naše ljudi, izdajali bomo podobne tiskovine v obliki časopisa, ker imajo nekateri slovenske trgovine od namestništva dovoljenje, da razpečavajo ta list. Tako dovoljenje more vsakdo dobiti.

Neznani tatovi so skušali ulomiti prve dni novembra pri gg. Polanšek, Holy-ju, Lebarju in Grobušek. Skozi cel teden so obiskovali po noči Brežice; bili pa so vselej pravočasno odgnani. Seveda naša policija, ki zasledaje vsak »Živio«, ni zasledila uzmo-vicev.

»K tatvini nagnjene tolpe onstran Sotle«, tako se nemški listi pisali o bratih Hrvatih pred protestnim shodom dne 12. oktobra 1908. (n. pr. graška tetka »Tagespost« dne 7. oktobra 1908 št. 277.) Brate Hrvate ki zahajajo v breške nemškutarke trgovine, bo treba še večkrat opozoriti na to psovanje.

Protestantska služba božja se vrši vsak mesec v Brežicah, večina v mestni hiši. Razun breških protestantov — odpadnikov od katoliške vere t. j. sodnega pristava dr. Oswatschitscha, ki je zet g. Matheisa, urarja Kuienvasser in drugih, udeležujejo se protestantske službe božje tudi nekateri meščani ter uradniki, ki se le iz strahu pred javnostjo še ne upajo prestopiti med protestante. Ni čuda! Kdor tako lahko zataji svoj materni jezik, ta istotako hitro odpade od svoje podedovane vere.

»Štajerca« so plakirali po Brežicah pred par tedni in sicer pred nosom okrajnega glavarstva. He, gospodarje na okrajnem glavarstvu! kje pa je tedaj bila vaša gorečnost, s katero ste pred 12. oktobrom lastnoročno trgali lepake in letake »Svoji k svojim!«? Zahtevamo za vse enako pravico!

Štiriindevetdesettisoč kron ka zni! Trgovec Matheis je skozi več let na povedal davčni oblasti premo dohodkov iz trgovine, posebno s sladkorjem. Zato je obsojen, da mora plačati za nazaj 70.000 K davka in 24.000 K globe, skupaj 94.000 K. Razsodba je že v moč stopila; velik del te gromne svote se je vknjižil. No, slovensko ljudstvo mu je moralo pač mnogo trdo prislušenih novcev nanositi, da more tako kazen pretrpeti.

Bele vrane so nekatero občine v breškem okraju, ki od javnih uradov v Brežicah dosledno sprejemljejo le slovenske dopise. Vsled odločnosti teh občin, namreč Artiče in Pletarje jim vsi uradi le slovenski dopisejejo. Sramota za druge občine npr. Videm, ki na slovenske dopise celo nemški odgovarjajo. Pozivamo vse občine, da takoj sklenejo samoslovensko uradovanje ter ta sklep priobčijo politični oblasti, in da se ga naj drže. Pošiljajte nerazumljive nemške dopise dosledno nazaj!

Krške novice.

IV. občni zbor »Narodne čitalnice v Krškem« se je vršil dne 7. t. m. v čitalnični sobi. — Navzočih je bilo od 70 članov 20 članov. Gosp. predsednik Huth je pristrčno pozdravil zborovalce in podal besedo g. tajniku Staretu. Le-ta je poročal, da šteje čitalnica l. 1907 70 članov, dočim jih je bilo l. 1907 69. Privedil se je Silvestrov večer z igro »Trije tički« in dne 15. svečana zabavni večer z igro »Ne kliči vraga« ter II. maškarada.

G. Janko Staré je vodil obenem s tajniškimi posli tudi društveno knjižnico, ki šteje glasom njegovega poročila 303 knjige, ki so se izposodile v 88 slučajih. Izposojevalcev je bilo 27, knjig je priraslo v minullem društvenem letu 49.

Po tajnikovem zajedno knjižničarjem poročilu je podal svoje poročilo g. blagajnik Žagar. Po njegovem poročilu je bilo v preteklem društvenem letu vseh

dohodkov	1117 K 48 h
in izdavkov	920 „ 36 „
torej ostanek v blagajni	197 K 48 h
k temu prišteta vrednost inventarja	361 „ — „
je premoženja	558 K 48 h

Občni zbor je vzel poročila tajnika in blagajnika odobruje na znanje, izrekel na pzedlog g. podpredsednika Lapajnetu zahvalo gg. predsedniku, tajniku in blagajniku ter izrekel absolutorij odboru.

Pri sledečih volitvah bil je izvoljen za bodoče društveno leto ta-le odbor: predsednik g. Vekoslav Huth, podpredsednik g. Ivan Lapajne, tajnik g. Janko Staré, blagajnik g. Franc Žagar, revizor g. Viktor Auman, knjižničar g. Franc Antolič; namestniki gg. Franc Šilovinc, Leopold Levstek in Juri Adlešič; predsednik sodnega odseka g. dr. Janez Mencinger.

Nato je predsednik zaključil občni zbor, zahvaljujoč se za vdeležbo.

NOVA TRGOVINA	
Coklin & Radanovič	
v Krškem — podružnica v Leskovcu.	
Priporoča svojo veliko zalogo manufakturnega blaga, najnovejše vzorce . . . po najnižjih tovarniških cenah. . .	
V zalogi imava tudi vedno sveže špicerijsko blago, kakor tudi vse vrste porcelanaste in emajlirane posode, ■■■■ razne svetilke i. t. d. ■■■■	
Opozarjava tudi, da vsakemu, kdor pri nama za 50 kron nakupi, vrneva . . . za 1 krono vrednosti v blagu. . .	
■■■■ Vse po najnižjih cenah! ■■■■	